

Ekolagen Miljöjuridik

Juris dr.
Jonas Christensen
Juristen@ekolagen.se
www.ekolagen.se
0730 59 09 29

2011-03-27 Jonas Christensen (c)

1

Vem ansvarar för dagvatten?

- Ansvar för att planera (förebyggande)
- Ansvar för avledning etc. (under hand)
- Ansvar för rening (under hand)
- Ansvar för att återställa, bygga upp, sanera (efter)

2011-03-27 Jonas Christensen (c)

3

Vem ansvarar för dagvatten? Planeringsansvar

- MSB, LST, bedöma områden, karta riskområden
- Handlingsplaner, L. skydd mot olyckor
- PBL: ÖP, Dp... fortsättning följer...
- Klimatanpassningsplaner
- LAV: som ju inte föreskriver planering men....
- Uppdrag 37 VA-planer, som ju inte är ett rättsligt bindande krav...

2011-03-27 Jonas Christensen (c)

4

Vem ansvarar för dagvatten? Avledningsansvar

- Fastighetsägaren / verksamhetsutövaren
 - På egen hand, samfällighet etc. .. Om inte...
- ...6 § LAV säger att det är ett kommunalt ansvar.
- Men LAV säger inte ett smack om översvämningar i sig, endast om miljö- och hälsoskydd i ett större sammanhang...
- Varum?

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

5

PLANBESTÄMMELSER FÖR DAGVATTENHANTERING

www.oxunda.com/rapporter/dagvatten

*"Hur kan detaljplan /
detaljplanebestämmelser
utnyttjas för att säkerställa
dagvattenhanteringen?"*

Främst för att säkra MKN

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

6

Att skilja på när vi diskuterar

- De lege lata, och...
 - Rätten så som den är (eller uppfattas)
- ..de lege ferenda
 - Rätten så som vi vill ha den (en rättspolitisk diskussion)

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

7

PBL, planering, att skilja på

- Grundläggande förutsättningar för att marken eller vattnet ska kunna utnyttjas för det önskade ändamålet.
 - Regleras i 2 kap. PBL
- Vad som med rättsligt bindande verkan får regleras genom detaljplanebestämmelser.
 - Regleras i 4 kap. PBL

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

8

Grundläggande förutsättningar

Lokalisering av byggnadsverk
2 kap. 5 § PBL (inte hela §)

- Vid planläggning, i ärenden om bygglov eller förhandsbesked ska bebyggelse och byggnadsverk **lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet** med hänsyn till
 1. människors hälsa och säkerhet,
 2. jord, berg- och vattenförhållanden,
 3. möjligheterna att ordna vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering,
 4. **möjligheterna att förebygga vattenföroreningar**
 5. **risken för olyckor, översvämning och erosion.**

2011-03-27 Jonas Christensen (c) 10

MKN i PBL
2 kap. 10 §

- Vid **planläggning och i andra ärenden** enligt denna lag ska miljö kvalitetsnormerna i 5 kap. miljöbalken etc. **följas**.

2011-03-27 Jonas Christensen (c) 11

Om inte bestämmelserna i....

- ...2 kap. kan uppfyllas finns det då anledning att dra igång planprojektet?
- "Kravet inrymmer i stor utsträckning ekonomiska överväganden." T.ex. att beräkna investerings-, och driftkostnader för utförande av Va.... (kommentaren s. 211-212 s. 149)
- Klimat: Se dock kopplingen till 4 kap. 12 §
– Kommer till den senare

2011-03-27 Jonas Christensen (c) 12

Ekolagen Miljöjuridik

Reglera genom planbestämmelser ?

2011-03-27 Jonas Christensen (c)

Ekolagen Miljöjuridik

Plankartan är detaljplanen!

Plankarta

Planbestämmelser
"Täckenförklaring"

Rättsligt bindande regler

Jonas Christensen (c)

14

Ekolagen Miljöjuridik

Den offentliga makten utövas under lagarna

- Det krävs lagstöd för att skriva planbestämmelser
- Vad kan regleras genom planbestämmelser?
 - Utgångspunkten måste vara 4 kap. PBL,
 - Dess förarbeten,
 - Rättspraxis,
 - Samt den juridiska litteraturen.
- Bara för "att vi gjort så i alla tider" innebär inte att det måste vara rätt.

2011-03-27 Jonas Christensen (c)

15

Ekolagen Miljöjuridik

Boverket om planbestämmelser

- Planbestämmelserna ska vara entydiga.
- Inte mer detaljerad än vad som är nödvändigt m.h.t. planens syften.
- Genomförandeariktade.
- Ska reglera mark- och vattenanvändning, byggnadssätt, bebyggelsens placering, utformning etc.
- Normalt ska inte byggnaders/anläggnings tekniska utrustning regleras med dp.

2011-03-27 Jonas Christensen (c)

16

Boverket om planbestämmelser forts..

- "bestämmelser om hur de som bor, arbetar eller av annat skäl vistas inom planområdet ska bete sig i olika situationer hör av princip inte hemma i en detaljplan.
- Verksamhetsutövare, fastighetsägare, boende m.fl. inom ett planområde har inte alltid kännedom om vad planen reglerar." Boverket (PM om bestämmelser i detaljplan, s. 7)

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

17

En skiljelinje mellan..

- Planbestämmelser i syfte att motverka klimateffekter.
 - Här finns möjligheter med planbestämmelser.
 - Men inte vad som helst.
- Planbestämmelser i syfte att "klara" en miljökvalitetsnorm.
 - Här finns små möjligheter.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

18

I en detaljplan får kommunen bestämma: 4: 12 §

- 1. skyddsåtgärder för att motverka markförorening, olyckor, översvämning och erosion.
- 2. skyddsåtgärder för att motverka störningar från omgivningen, och
- 3. om det finns särskilda skäl för det, högsta tillåtna värden för störningar genom luftförorening, buller, skakning, ljus eller andra oönskade påverkaner som omfattas av 9 kap. miljöbalken.

P 23, INTE VATTEN!

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

19

prop. 2009/10:170 del 1 s. 429

Om 4:12 PBL

En förutsättning för att det i en detaljplan ska gå att medge bebyggelse under sådana villkor bör dock vara att det redan vid planläggningen kan visas att marken med den föreslagna skydds- eller säkerhetsanläggningen är lämplig att bebygga. Vidare förutsätts att de villkorade åtgärderna är så preciserade och effektbeskrivna att det står klart att de är genomförbara. (prop. 2009/10:170 del 1 s. 429)

2013-10-10

Jonas Christensen ©

20

Klimat: Skyddsåtgärder ??

(Boverket: Klimatanpassning vid planering)

- Boverkets exempel på vad detaljplanen som instrument kan reglera för att hantera klimatanpassning:
 - Höjdsättning av mark och byggnader – ned med gatan och upp med husen.
 - Skyddsåtgärder mot olycka, översvämning och erosion för att villkora bygglov enl. 4:14.
 - Redovisa avvattningsvägar
 - Skapa öppningar i planen för vattnet.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

21

Men för att säkra MKN?

- Motsvarande bestämmelser finns inte för MKN.
- Avsätta mark för vissa ändamål.
- Höjdsättning.
- Gestaltning???
- Hur mycket skohorn och konsistensfett ska vi använda för att motivera vissa planbestämmelser??

2013-10-10

Jonas Christensen ©

22

4 kap. 14 § PBL

Som även gäller dagvatten

- I en detaljplan får kommunen bestämma att lov till en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning endast får ges under förutsättning att
- 1. en viss anläggning för ^{trafik, energi- eller} vattenförsörjning eller avlopp, som kommunen inte ska vara huvudman för, har kommit till stånd,

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

23

Mina slutsatser i rapporten

- Det finns ingen rättsgrund i PBL som tillåter planbestämmelser vars syfte är att reglera vattenflöden eller skydda från vattenflöden, om syftet är något annat än klimatsäkerhets-höjande åtgärder.
- Att formulera bestämmelser i termer av visst flöde eller viss renhet går aldrig, enligt min uppfattning.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

24

Men vad kan regleras?

- Avsätta mark för visst ändamål, (*får* användas, inte *ska* användas)
 - tex avloppsanläggning.
- Föreskriva visst byggmaterial
 - (bl.a. klimateffektskydd, ej MKN).
 - Obs: gräns mot för detaljerat, för tekniskt..
- Reglera markytans utformning, höjdläge, vegetation.
 - (bl.a. klimateffektskydd, ej MKN)
- Det tekniska utförandet av bebyggelsen
 - (bl.a. klimateffektskydd, ej MKN)

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

25

Rättspraxis

- MMÖD P 5128-12, Staffanstorps kommun
 - MMÖD medgav överklagade till HD.
 - Överklagades ej, har vunnit laga kraft.
- MMÖD P 2699-12, Burlövs kommun.
 - MMÖD medgav överklagade till HD.
 - Överklagades men har dragits tillbaka.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

26

P 5128-12 Staffanstorp Planbestämmelserna

- *Dagvatten skall fördröjas inom kvartersmark.*
- *Kvartersmark skall inrymma möjlighet till fördröjning av minst 375 m³ dagvatten.*
- *Lägsta nivå på dagvattendike och utlopp från dagvattendike till Roos damm är 1,35 m under befintlig marknivå.*
- *Lutning på utloppsledning skall vara minst 5‰. Dagvattenflödet från bostadsområdet får inte överstiga 1,0/s/ha.*
- *Kvartersmarken skall i huvudsak bestå av genomsläppligt material.*

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

28

MMÖD 5128-12

- "Den fråga som därefter ska prövas i målet är om kommunen i detaljplanen:
 - säkerställt omhändertagandet av dagvattnet och
 - utpekandet av vem eller vilka som kommer att ha ansvaret för att fördröjningen genomförs och upprätthålls."

2013-10-10

Jonas Christensen ©

29

MMÖD P 5128-12

Ur domskälen

- Om särskilda krav behövs för att minska dagvattenflödet kan planbestämmelser med stöd av 5 kap. 7 § punkt 5 reglera utformningen och höjdläget över markytan, t.ex. vad gäller markens genomsläpplighet av vatten.
- 5:7, p. 5 ÄPBL = 4:10 PBL: I en detaljplan får kommunen bestämma om vegetation och om markytans utformning och höjdläge

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

30

MMÖD P 5128-12

Ur domskälen

- I detta fall är det enligt MMÖD:s mening frågan om hanteringen av dagvatten av avgörande betydelse för genomförandet av detaljplanen. Kommunen måste därför i planhandlingarna klargöra förutsättningarna för att hantera dagvattnet.
- Möjligheterna att reglera dagvattenflödet och att garantera att en viss dagvattenlösning kommer till stånd är begränsade inom ramen för ÄPBL och nya plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

31

MMÖD P 5128-12

Ur domskälen

- I den nu aktuella planen reglerar kommunen dagvattenflödet genom en planbestämmelse som sedan avses följas upp bl. a. i samband med bygglovsprövningen.
- MMÖD konstaterar att det inte framgår om kommunen genom lagen om allmänna vattentjänster är ansvarig för bortledning av dagvatten, vilket medför att planförutsättningarna inte på ett fullständigt sätt redovisats i planhandlingarna

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

32

MMÖD P 5128-12

Ur domskälen

- På det sätt bestämmelsen är utformad saknar den stöd i 5 kap 7 § första stycket ÄPBL. Varken ÄPBL eller PBL ger möjlighet att i samband med bygglov tvinga fram den lösning som planbestämmelsen anger.
- Eftersom detaljplanen är bindande vid kommande bygglovsprövningar måste av planen framgå fastighetsägarens rättigheter och skyldigheter i särskilt sådana frågor som måste lösas gemensamt om planen medger att nya fastigheter kan bildas.
- Konsekvenserna av planens genomförande ska kunna förutses och måste på ett tillfredsställande sätt lösa konflikterna mellan ny och äldre bebyggelse.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

33

MMÖD P 5128-12

Ur domskälen

- Sammanfattningsvis anser Mark- och miljööverdomstolen att kommunen inte säkerställt dagvattenhanteringen i den överklagade detaljplanen.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

34

MMÖD P 5128-12

Ur domskälen

- **(Kommunen:** Upplyningsvis har kommunen för avsikt att också, på sedvanligt sätt, civilrättsligt säkerställa dagvattenhanteringen genom att reglera markens användning i ett markanvisningsavtal.)
- **MMÖD:** Vad kommunen anfört i denna fråga som att reglera markens användning i ett markanvisningsavtal och om eventuella framtida fastighetsbildningar och lantmäteriförrättningar förändrar inte den bedömningen.

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

35

En slutsats: OM.....

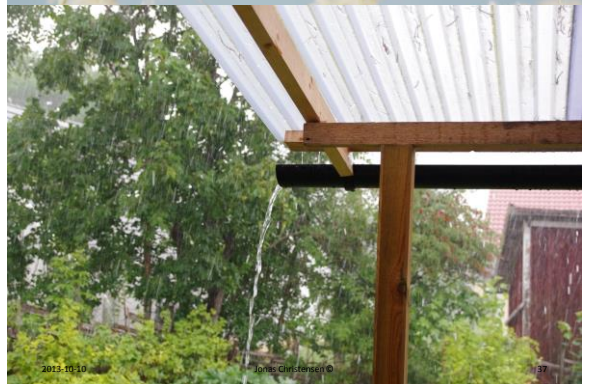
- ...MKN inte kan "räddas" med planbestämmelser...
- Kan lösningen vara att planen inte får antas.
 - Den vräks i sin helhet.
 - Lst måste påpeka detta 11 kap. 10 § PBL
- Utgå från 4 kap. när ni formulerar planbestämmelser
- Anser vi att detta är en bra reglering?

2011-03-27

Jonas Christensen (c)

36

Tiden rinner ut...

2013-10-10

Jonas Christensen (c)

37